

Interview Nikolaos van Dam met Harm Ede Botje

Vrij Nederland, 21 mei 2011

‘Europa moet praten met Assad’

Oud-ambassadeur en Syrië-expert Koos van Dam pleit ondanks al het geweld in Syrië voor een dialoog met het regime.

Syrië was zijn eerste grote liefde. Oud-ambassadeur Koos van Dam bezocht het land voor de eerste keer in 1964 en sindsdien is hij er ‘misschien wel honderd keer’ geweest. Hij schreef in 1979 *The Struggle for Power in Syria: Politics and Society under Asad and the Ba’th Party*, een standaardwerk dat ook na dertig jaar niets van zijn waarde heeft verloren, in Syrië verboden is maar bij alle kopstukken van het regime in de kast staat. De Britse *Independent*-correspondent Robert Fisk noemt het ‘een monumentaal werk’ en ‘onmisbaar voor wie Syrië wil begrijpen’.

Van Dam beschrijft in detail hoe de machtsverhoudingen binnen het Baath-regime worden bepaald door sektarisme, oude familieverbanden en regionale en stamverwantschappen. Eind mei komt er een vierde editie uit van het boek, waarin onder meer de machtsovername van Bashar al-Assad wordt beschreven.

Vanuit zijn huis in Zuid-Spanje volgt de vorig jaar gepensioneerde ambassadeur (hij had als standplaatsen onder meer Egypte, Irak, Turkije, Duitsland en Indonesië) de ontwikkelingen in Syrië op de voet. Hij vreest voor ‘bloedige gevechten’ tussen de verschillende bevolkingsgroepen als het alawitische minderheidsregime valt. ‘Dan gaat dat sektarisme een rol spelen. Dat heeft het in het verleden ook gedaan. Dat is onvermijdelijk.’ Hij hoopt dan ook dat Assad op een of ander manier een uitweg zal vinden uit de huidige crisis. En ondanks al het geweld moet het Westen hem daarbij helpen, vindt de oud-diplomaat.

De Nederlandse minister Uri Rosenthal pleitte juist voor stopzetting van lopende hulpprogramma’s.

‘Ze praten elkaar allemaal na. De Europese Unie en de Verenigde Staten hebben het alleen maar over sancties of ingrijpen. Maar sancties zullen niets oplossen. Bashar zal niet zeggen: mijn tegoeden zijn bevroren, ik mag

niet meer op vakantie naar Marbella, laten we vanaf nu de demonstranten goed behandelen.’

Maar kun je met goed fatsoen op bezoek gaan bij Assad? Er zijn honderden doden gevallen, duizenden mensen zijn opgepakt.

‘Het is maar hoe pragmatisch je bent. Als je zegt: met zo’n man praat ik niet, kun je ook geen enkele bijdrage leveren aan een oplossing.’

Frankrijk – dat Syrië tot 1946 als mandaatsgebied bestuurde – ging de afgelopen jaren een samenwerking aan op cultureel gebied.

‘Een heel goed idee. Juist via de zij-ingang van de cultuur de contacten warm houden, heel verstandig. Het staat wel op een laag pitje door de recente gebeurtenissen.’

Ook Nederland en Syrië hebben banden die ver terug gaan. In 2007 nog vierden de twee landen het vierhonderdjarig bestaan van het consulaat in Aleppo. Toen wel een groot feest?

‘Het mocht niet uitbundig worden gevierd, vonden ze in Den Haag. Stel je voor dat je gezien wordt met zo’n regime! Ik was er een van de sprekers en heb toen juist wel gepleit voor een intensivering van de contacten. Waarom geen contacten met de Syriërs en wel regelmatig allerlei feestelijke bijeenkomsten op allerlei niveaus met de Israëliërs? Kijk eens wat dat land doet in Gaza, de Westbank en in Jeruzalem.’

De Turkse premier Erdogan stuurde hooggeplaatste functionarissen naar Damascus. Goede zet?

‘Dat is constructief. Dat zouden Europese landen ook moeten doen. Assad wordt steeds meer in de richting van alsmaar meer geweld gema-noeuvreerd, zeker door zo’n rauwe militair als zijn broer Maher, het hoofd van de presidentiële garde. Als je gaat praten, geef je de president de mogelijkheid in eigen kring nog eens even goed na te denken over wat ze aan het doen zijn.’

U vindt dus: praten met Assad. Wie moet dat doen?

‘De Amerikanen hebben net een nieuwe ambassadeur in Syrië, maar die man is absoluut nog niet ingevoerd en zal ook niet snel een gesprekspartner worden nu zijn regering alleen maar praat over sancties. Het moet iemand zijn die in Damascus de ingangen heeft. Het persoonlijke element is heel belangrijk.’

Zou u zelf wel willen gaan als speciale gezant van de Europese Unie?

‘Ik zou best willen gaan, maar ik denk dat het veel belangrijker is dat er een politicus gaat.’

Wat zou de boodschap moeten zijn van een internationale delegatie?

‘Voor zover ik weet zijn de demonstranten volstrekt gewelddoos. Als zij geen wapens gebruiken, hoeft je geen wapens in te zetten. Assad zou een delegatie van de demonstranten moeten ontvangen en een nationale dialoog moeten starten. En hij moet er in ieder geval voor zorgen dat hij politie, leger en gewapende alawitische milities onder controle krijgt.’
